

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

Jätehuoltoviranomaisen lausunto jätealan asetusmuutoksista

Taustaa

Jätelain laaja uudistus sekä ympäristönsuojelulain, kemikaalilain, elintarvikelain ja rikoslain muutokset ovat tulleet voimaan 19.7.2021. Uudistuksella on pantu täytäntöön EU:ssa hyväksytyt uudet jätealan säädökset. Lisäksi lainsäädäntöä on muutettu kansallisista tarpeista lähtien. Tavoitteena on lisätä jätteiden kierrätystä ja vahvistaa kiertotaloutta.

Lakien lisäksi ollaan muuttamassa jätealan asetuksia. Asetukset ovat käytännön kannalta keskeisiä, koska ne määrittävät yksityiskohtaisesti kotitalouksien, yritysten ja muiden toimijoiden jätehuollolle asetettavan vaatimustason. Jäteasetus (179/2012) sekä asetus pakkauksista ja pakkausjätteistä (pakkausjäteasetus, 518/2014) on ehdotettu uusittaviksi kokonaan. Useita muita asetuksia muutetaan.

Kunnallisen jätehuollon järjestämisen ja jätehuoltoviranomaisen toiminnan kannalta keskeisimpiä asetustason säännöksiä ovat jäteasetukseen ja pakkausjäteasetukseen sisältyvät velvoitteet yhdyskuntajätteiden erilliskeräyksestä ja hyödyntämisestä sekä rekisterinpito- ja tiedonantovelvoitteista. Useat nyt esitetyistä asetusmuutoksista oli kuvattu yleisellä tasolla jo jätelain uudistuksen yhteydessä.

Ympäristöministeriö on pyytänyt lausuntoja jätessäädöspakettiin sisältyvistä asetusluonnoksista. Lausunnot on annettava viimeistään 27.8.2021. Aikataulullisista syistä lausunnon antaa jätelautakunnan palvelupäällikkö. Lausunnon sisällön pohjana on Savo-Pielisen jätelautakunnan aiemmin antama lausunto jätelainsäädännön uudistuksesta. Jo tässä lausunnossa otettiin kantaa keskeiseen muutettavaan sääntelyyn, jota nyt tarkennetaan asetustasolla.

Jätealan asetusten muuttamista koskeva lausuntopyyntö ja muutosesityksiä koskeva aineisto on Lausuntopalvelu-sivustolla, jonne myös lausunto viedään:
<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=c6e1d1d2-6398-42cf-b87b-8448ac86be76>.

Jätehuoltoviranomaisen lausunnossa on esitettyjen kommentit säädösluonnoksiin Lausuntopalvelu-sivuston rakenteen mukaisesti luvuittain. Sen lisäksi, että säädöksiin ja niiden perustelumuiotioihin esitetään lausunnossa muutoksia, ympäristöministeriölle esitetään, että se harkitsisi jätelakioppaan päivittämistä ja muunkin ohjeistuksen antamista. Jätelain ja -asetusten muutokset ovat niin laajoja, että niiden soveltamista tukevalle materiaalille on tarvetta.

Lausunto

Valtioneuvoston asetus jätteistä*Jäteasetuksen 2 luku: Jätehuollon järjestämistä koskevat yleiset vaatimukset*

Jätteen keräystä koskevia vaatimuksia on ehdotettu täsmennettäväksi jäteasetuksessa. Jätteen keräystä koskevan 10 §:n 1 momenttiin on tulossa velvoite huolehtia jätteen keräysastioiden pesusta vähintään kerran vuodessa sekä vaatimus varustaa keräysastiat ja -paikat jätteen lajittelua helpottavilla merkinnöillä. Perustelujen mukaan merkinnöissä ja lajitteluohjeissa tulisi mahdollisuuksien mukaan pyrkiä valtakunnallisesti yhtenäisiin symboleihin ja esitystapaan esimerkiksi hyödyntämällä Pohjoismaissa laajasti käytössä olevaa jätepiktogrammijärjestelmää. Täsmennetty säännös on tarpeellinen ja yhteisen jätekuvakejärjestelmän kehittäminen on asiakkaiden kannalta kannatettavaa.

Jätteiden alueellisille vastaanottopaikoille on tulossa velvoite seurata jäteastioiden täyttymistä, jotta astioiden ylitäytyminen ja tästä seuraavat katkokset jätteen vastaanotossa voidaan estää. Sääntely on perusteltua, sillä pisteiden ylitäyttö ja siitä aiheutuva roskaantuminen on paikoin iso ongelma. Vastaanottopaikkojen ylläpitäjien on huolehdittava siitä, että kunkin keräyspisteen säiliökapasiteetti on riittävä suhteessa pisteen käyttäjämäärään. Automaattiset seurantajärjestelmät ovat toimivia erityisesti suurimmissa keräyspisteissä ja taajamissa, mutta varsinkin haja-asutusalueilla pienimmillä keräyspisteisteillä seuranta voi perustua pisteen ylläpitäjien käynteihin sekä tyhjennysten yhteydessä tehtävään seurantaan riittävästä tyhjennysrytmistä.

Ehdotetun jäteasetuksen 10 §:n 3 momentin mukaan vastaanottopaikan järjestäjän ja jätteen kuljettajan on huolehdittava jätteen kuormaamisen ajoittamisesta ja muista kuljetusjärjestelyistä siten, että vastaanottopaikan läheisyydessä asuville ja oleskeleville ei aiheudu melu- tai muuta vastaavaa häiriötä. Tätä säännöstä voisi vielä täsmentää siten, että jätteen kuljettajan on lisäksi noudatettava kunnallisten jätehuoltomääräysten mukaisia jätteen kuormausaikoja.

Jäteasetukseen on tulossa uusi säännös siitä, miten biojätteen sekä saostus- ja umpisäiliölietteen käsittely on järjestettävä kiinteistöillä (12 §). Ehdotettu sääntely on sopivan yleisluontoista ja antaa hyvän pohjan tarkemmille paikallisille säännöksille. Jätehuoltoviranomaiset voivat säännellä edelleen jätteiden omatoimista käsittelyä jätehuoltomääräyksissä, joissa otetaan huomioon paikalliset olosuhteet.

Jäteasetuksen 4 luku: Jätteiden erilliskeräys ja hyödyntäminen

Jäteasetukseen sisällytettävät valtakunnalliset hyötyjätteiden erilliskeräysvelvoitteet ovat perusteltuja ottaen huomioon EU-tasolla huomattavasti kiristyvät kierrätystavoitteet. Erityisen tärkeää on, että kierrätettävien jätteiden erilliskeräysvelvoitteet koskevat asumisen sekä kunnallisen hallinto- ja palvelutoiminnan lisäksi myös sellaista julkista hallinto- ja palvelutoimintaa sekä elinkeinotoimintaa, jota kunnallisten jätehuoltomääräysten velvoitteet eivät ole koskeneet. Jotta nämä toimijat saavat riittävät tiedot heitä koskevista velvoitteista, tulisi valtion järjestää asiasta laajaa ja näkyvää tiedottamista. Lisäksi jätehuoltoa valvoville ympäristönsuojeluviranomaisille

tulisi taata riittävät resurssit ja työkalut uusien velvoitteiden valvontaan, sillä jätehuoltoviranomaiset voivat seurata vain kunnallisen jätehuollon piirissä olevien kiinteistöjen keräysvelvoitteiden toteutumista.

Jäteasetuksen 18 §:n mukainen asumisessa syntyvän biojätteen erilliskeräysvelvoite tulee koskemaan taajamissa kaikkia vähintään viiden huoneiston kiinteistöjä ja yli 10 000 asukkaan taajamissa kaikkia kiinteistöjä. Koska esitettyä biojätteen erilliskeräysvelvoitetta ei ole rajattu pelkästään vakituiseen asumiseen, on sen katsottava koskevan myös yksittäisiä vapaa-ajan asuntoja, jotka sijaitsevat yli 10 000 asukkaan taajamien sisällä. Ottaen huomioon sen, että vapaa-ajan kiinteistöjen käyttöasteet voivat olla hyvin alhaisia ja syntyvä jätemäärä pieni, olisi kaikkia asuinkiinteistöjä koskeva biojätteen erilliskeräysvelvoite perusteltua rajata vakituisiin asuinkiinteistöihin ja muihin pysyväisluontoiseen asumiseen käytettäviin kiinteistöihin. Lisäksi säännökseen olisi syytä selkeyden vuoksi täsmentää, että biojätteen erilliskeräystä ei tarvitse järjestää niille kiinteistöille, jotka käsittelevät biojätteet kompostoimalla ja jotka ovat tehneet tästä jätelain 44 §:ssä tarkoitetun kompostointi-ilmoituksen.

Jäteasetuksen 19 §:n mukaan kunnan on järjestettävä yhteistoiminnassa pakkausten tuottajayhteisön kanssa asumisessa syntyvän lasi-, metalli- ja muovi- sekä kartonkipakkausjätteen erilliskeräys vähintään jokaiselta taajamassa sijaitsevalta kiinteistöltä, jossa on viisi huoneistoa. Lisäksi 20 §:ään on tulossa sääntely, jonka mukaan kunnan on järjestettävä tällaisilta kiinteistöiltä myös pienikokoisen metallijätteen ja mahdollisuuksien mukaan muun pienikokoisen muovijätteen kuin pakkausjätteen erilliskeräys. Metallia kerätään jo nykyään niin, että pakkaukset ja muu pienmetalli kerätään yhdessä. Muovinkin osalta muun kuin pakkausmuovin erilliskeräminen on mahdollista ainoastaan, jos kuntien ja pakkausten tuottajayhteisön kesken saadaan sovittua niiden keräämisestä yhdessä. Tämän vuoksi on hyvä, että muuta muovijätettä kuin pakkauksia koskeva keräysvelvoite ei ole ehdoton, vaan keräys toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Muita kuin asuinkiinteistöjä koskevat jätteiden erilliskeräysvelvoitteet (22 §) on esitetty tulemaan voimaan, kun toiminnassa syntyy tietty määrä biojätettä, pakkausjätteitä tai pienmetallijätettä. Biojätteellä rajana on 10 kg/viikko, muovi- ja kartonkipakkausjätteellä 5 kg/viikko sekä lasipakkaus- ja metallijätteellä 2 kg/viikko. On hyvä, että velvoiterajat on asetettu suhteellisen alhaisiksi. Erityisesti paljon painavan lasipakkausjätteen erilliskeräysvelvoitteen raja on kuitenkin suhteessa paljon tiukempi kuin kevyen muovipakkausjätteen velvoiteraja. Jäteasetuksen perusteluissa olisi syytä avata niitä laskelmia, joihin kilogrammarajat perustuvat. Perustelumuiotiossa voitaisiin lisäksi tuoda esille, mitä jätteiden painoon perustuvat rajaukset tarkoittavat keskimäärin litroina, sillä asiakkaiden on helpompi hahmottaa syntyvää jätemäärää tilavuuden kuin painon kautta.

Ehdotetun jäteasetuksen 22 §:ssä on vielä säädetty, että tiettyä materiaalia olevasta jätteestä on tarvittaessa lajiteltava erikseen tasalaatuinen huomattavan suurina määrinä syntyvä jäte, jos näin järjestettävällä erilliskeräyksellä saavutetaan kierrätyksen edistämisen ja muutoin etusijajärjestyksen toimeenpanon kannalta paras lopputulos. Se, mikä on huomattavan suuri määrä jätettä, jää säännöksessä tulkinannvaraiseksi ja sitä tulisi vielä selvittää. Erilliskeräyksen järjestäminen voisi tulla

kyseeseen esimerkiksi, jos keräys olisi tarpeen järjestää asuinkiinteistöistä poikkeavalla tavalla, esim. puristimen avulla.

Jäteasetuksen 22 §:n perustelujen mukaan jätteen haltija voisi jätelain 15 §:n 2 momentissa säädetyin edellytyksin poiketa erilliskeräysvelvoitteista. Jätteen haltijan tulisi esittää poikkeamisen perusteet pyynnöstä valvontaviranomaiselle (kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tai ELY-keskus). Tämä yksittäistä jätteen haltijaa koskeva poikkeamismahdollisuus ei kuitenkaan koske kunnan hallinto- ja palvelutoimintaa, jonka yhdyskuntajätehuolto on kunnan järjestämisvastuulla. Tällaisten toimijoiden on toimittava kunnallisten jätehuoltomääräysten mukaisesti ja haettava tarpeen mukaan niistä poikkeamista kunnan jätehuoltoviranomaiselta. Perusteluihin olisikin syytä täsmentää, että jätteen haltijan poikkeamismenettely koskee vain muita kuin kunnan järjestämisvastuulle kuuluvia jätteen haltijoita. Säännöksestä voisi lisäksi siirtää perustelumuiistioon tiedon siitä, että mahdollisuudesta poiketa kunnan vastuulla olevan jätteen erilliskeräysvelvollisuudesta säädetään jätelain 91 §:ssä. Maininta perustelutekstissä olisi riittävä ja yhdenmukainen muiden kiinteistöjen poikkeamismahdollisuuden esitystavan kanssa.

Jäteasetuksen 5 luku: Kirjanpito jätteistä ja viranomaiselle toimitettavat tiedot

Jätelakiin on sisällytetty jätehuoltoviranomaiselle uusi velvoite merkitä rekisteriin tiedot biojätteiden omatoimisesta käsittelystä eli kompostoinnista kiinteistöillä. Lisäksi viranomaisella säilyy jo aiemmin säädetty velvoite pitää rekisteriä jätteenkuljetuksista. Tähän rekisteriin ja viranomaisille annettaviin tietoihin liittyen annetaan jäteasetuksessa lakia täsmentävää sääntelyä (43 ja 44 §).

Rekisteriä koskevasta sääntelystä on aiheutunut tulkintaristiriitoja siitä, missä määrin jätehuoltoviranomainen voi siirtää rekisterin tekniseen ylläpitoon liittyviä tehtäviä kunnalliselle jäteyhtiölle. Tämän vuoksi ainakin kompostointia koskevaa rekisteriä koskevia säännöksiä olisi perusteltua selvittää. Vähintään jäteasetuksen perustelumuiistiossa olisi syytä tuoda esille, että tietojen vastaanottamiseen, järjestämiseen ja rekisteriin merkitsemiseen liittyviä tehtäviä voitaisiin toteuttaa kunnallisessa jäteyhtiössä, jos alueen jätehuoltoviranomainen ja yhtiö näin sopivat. Rekisterinpitovastuu säilyisi tästä huolimatta jätehuoltoviranomaisella. Kompostointitietojen vienti rekisteriin aiheuttaa merkittävästi lisätyötä, joten kunnallisen jätehuoltoviranomaisen ja jäteyhtiön on tärkeää tehdä järjestelyjä, jotka varmistavat mahdollisimman toimivan ja kustannustehokkaan rekisterin hoidon. On lisäksi hyvä ottaa huomioon, että sekä jätehuoltoviranomainen että kunnallinen jäteyhtiö tarvitsevat tiedot kiinteistöjen kompostoinnista lakisäätteiden tehtäviensä hoitoa varten.

Jäteasetuksen vaatimuksia siitä, mitä tietoja rekisteriin on kompostoinnista merkitävä, tulisi pohtia vielä uudelleen. Ongelmallinen on erityisesti jätteen haltijalle esitetty velvoite ilmoittaa siitä, kuinka monen henkilön tuottamaa biojätettä kiinteistöllä käsitellään. Tieto voi muuttua varsin nopeasti, joten pitäisi olla riittävää, että rekisteriin merkitään vain kiinteistötyyppi (esim. yhden tai kahden asunnon talo, rivitalo ja kerrostalo) ja huoneistojen lukumäärä. Keskimääräiset asukasmäärät rakennustyyppiä kohden ovat saatavilla tilastoista. Keskimääräisen biojätteen tuoton/asukas

voi sitten kertoa kompostoitavien kiinteistöjen keskimääräisillä rakennustyyppikohtaisilla asukasmäärillä.

Jäteasetuksen muut säännökset

Jäteasetuksen 1 §:ssä on esitetty keskeiset määritelmät asetuksessa käytettäville termeille. Ympäristöministeriö voisi harkita, olisiko määritelmiin syytä lisätä jätelain-säädännön tarkoitusta palveleva kiinteistön määritelmä. Jätelain näkökulmasta kiinteistö voi tarkoittaa rakennusta tai vaihtoehtoisesti maapohjaa ja sillä sijaitsevia rakennuksia. Lisäksi perusteluihin tulisi sisällyttää esimerkkejä erilaisista kiinteistöistä koskevista hyötyjätteiden erilliskeräysvelvoite-eräjen tulkintatilanteista. Tämä selkeyttäisi ja yhdenmukaistaisi tulkintaa.

Jäteasetuksen määritelmä taajamalle on sinällään selkeä: taajamalla tarkoitetaan rakennusryhmää, jossa on vähintään 200 asukasta ja jossa rakennusten välinen etäisyys on yleensä enintään 200 metriä. Jäteasetuksessa tai sen perustelumuiotiossa voisi kuitenkin tarkentaa sitä, kuinka viranomaiset voivat tulkita käsitettä. Taajaman määrittely pohjautuu yhdyskuntarakenteen seurantarjestelmän mukaiseen taajamarajaukseen, joka esitetään kartalla 250 x 250 metrin ruudukkona. Erityisesti taajamien reuna-alueilla on tarvetta tehdä rajauksia siitä, mitkä kiinteistöt kuuluvat taajama-alueeseen ja mitkä eivät. Tähän voitaisiin laatia myös ohjeistusta.

Valtioneuvoston asetus pakkauksista ja pakkausjätteistä

Ekopisteverkosto palvelee vielä huomattavaa määrää pientaloja kierrätettävien jätteiden keräyksessä, vaikka hyötyjätteiden kiinteistöittäinen keräys laajenee. Uudistettavan pakkausjäteasetuksen 10 §:ssä pakkausten tuottajia edellytetään järjestämään edelleen pakkausjätteille alueellinen keräysverkosto, mutta asetuksessa säädettyä ekopisteiden vähimmäismäärää ollaan pienentämässä. Lasi-, metalli- ja kuitupakkausten alueellisten vastaanottopaikkojen vähimmäismäärää ollaan laskemassa nykyisestä 1850 paikasta 1000 paikkaan. Muovipakkausten vastaanottopaikkojen määrä ollaan sen sijaan nostamassa kaksinkertaiseksi nykyisestä 500 pisteestä eli samalle tasolle muita pakkausmateriaaleja koskevan vaatimuksen kanssa.

On perusteltua, että kaikissa ekopisteissä kerätään kaikkia pakkausjätteitä eli kartongin, lasin ja metallin lisäksi myös muovia. Esitetty ekopisteiden vähimmäismäärän pieneneminen on kuitenkin huomattava. Vaikka hyötyjätteiden kiinteistöittäinen keräys on Savo-Pielisen jätelautakunnan alueella laajaa, ei edes nykyisen asetuksen mukaista ekopisteverkostoa ole katsottu riittäväksi, vaan kunnallinen jäteyhtiö täydentää verkostoa. Tällä hetkellä jätelautakunnan toiminta-alueella on noin 100 ekopistettä, joista noin 25 % on kunnallisen jäteyhtiön järjestämiä. Ekopisteet palvelevat lähes poikkeuksetta ensisijaisesti pientaloja, eikä kiinteistökeräyksen laajenemisen perusteella katsota mahdolliseksi juurikaan harventaa ekopisteverkostoa. Pakkausten tuottajien ekopisteiden vähimmäismäärän olisi syytä olla ainakin jonkin verran suurempi kuin nyt esitetty 1000 pistettä.

Saija Pöntinen
palvelupäällikkö

Asiakirja on allekirjoitettu koneellisesti Kuopion kaupungin asianhallinta-järjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Ympäristöministeriö

Tiedoksi

Savo-Pielisen jätelautakunta